

Ze Sociálního ústavu Čsl. republiky.

Dne 6. prosince m. r. přistoupil Sociální ústav ČSR. k projednávání otázky průmyslového míru uspořádáním přednášky člena Sociálního ústavu, redaktora Th. Pistoriusa „O akci pro průmyslový mír v Anglii“. Přednášející vylíčil nejprve prameny, ze kterých akce pro průmyslový mír v Anglii vyrostla. Značný vliv na vznik této akce měly vědomí ohromných hospodářských důsledků generální stávky v r. 1926 a vleklá krise průmyslová, postihující i nezákladnější průmysly anglické. Hybnou silou anglické akce pro průmyslový mír je také silící snaha aplikovati vědecké řízení práce (racionalisaci), mnohotvárně vylučující hospodářské ztráty, na lidského činitele ve výrobě a odstraniti tak ztráty, které plynou z přehlížení a podceňování významu lidského činitele ve výrobě. Rovněž výrazný smysl pro odpovědnost a pro parlamentarismus podporoval akci pro průmyslový mír. Red. Pistorius výrazně zobrazil jednotlivé fáse jednání zaměstnavatelů a zaměstnanců o průmyslový mír, zahájeného dne 12. ledna t. r. v Londýně a skončivšího v červenci vypiacováním návrhu dohody. Jednání se zúčastnili na straně jedné průmyslníci, vedení lordem Melchettem, na straně druhé členové generální rady odborových organizací dělnických. Přednášející dále podrobně vylíčil a rozebral návrh dohody, který v podstatě obsahuje uznání odborových organizací za instituce oprávněné vyjednávat jak o otázkách všeobecně průmyslových tak o záležitostech týkajících se jednotlivých podniků, což znamená nesporné zlepšení dosavadního stavu. Další část dohody obsahuje ustanovení, zrušující jakékoli pronásledování dělnictva za účast na generální stávce nebo za členství odborové organizace. Nejdůležitější součástí ujednání je návrh na zřízení Národní průmyslové rady, jež bude skutečným parlamentem průmyslovým a bude řešiti všechny otázky zdokonalování průmyslové výroby a demokratizování lidských vztahů v průmyslu. Jeho úkolem bude také vyloučiti spory a stávky objektivním a smírným způsobem. Tento průmyslový parlament, jehož podrobná struktura byla v přednášce podána, bude sestávat v plenu i ve výborech z poloviny členů zaměstnavatelských a z poloviny členů zaměstnaneckých. Konečně dohoda obsahuje stanovisko k racionalisaci a k finančním otázkám. Dohoda byla schválena v září t. r. sjezdem odborových organizací dělnických ve Swansea a nyní připravuje se schválení ústředními organizacemi průmyslníckými. Přednášející podal potom rozbor osobnosti lorda Melchetta, iniciátora jednání o průmyslový mír a vyznačil řadu příznivých účinků, které realizace dohody bude mít. Poukázal na nutnost uspořádati akci pro průmyslový mír také v Československu, zmíniv se zároveň o některých symptomech příznivě se utvářející půdy pro tuto akci u nás. Při tom zvláštní pozornost věnoval rodícímu se hnutí „laborethickému“, jehož iniciátorem je docent dr. Verunáč, jenž právě seskupuje kolem sebe kroužek theoretických a praktických pracovníků pro toto hnutí. Laborethismus je v podstatě vědecké řízení práce, které chce přihlížeti nejen ke stránce technické a organizační, ale zejména k lidskému činiteli ve výrobě, zvláště zdůrazňujíc nutnost spolupráce jednotlivých složek hospodářských.

Předseda Sociálního ústavu posl. dr. Winter. ohlásil, že přednášku redakt. Pistoriusa vydá Sociální ústav ve zvětšeném rozsahu tiskem, na jejímž základě provede Sociální ústav veřejnou diskusi o otázce průmyslového míru a přičiní se o propagaci a realizaci průmyslového míru u nás.

O otázce populační a reformě trestního práva přednášel v Sociálním ústavě dne 10. ledna t. r. doc. Dr. Chalupný. Přednášku zahájil předseda Sociálního ústavu posl. Dr. Winter posmrtnou vzpomínkou zásluh právě zemřelého člena ústavu Jakuba Souška, s. š. ministerstva sociální péče v. v., o vybudování ministerstva sociální péče. Předsedající uvedl, že s. š. Soušek, jako vysoký úředník vídeňského ministerstva sociální péče, dal již několik málo dní po převratu Národnímu výboru k dispozici své zkušenosti administrativní a vědomosti a těmito zkušenostmi a vědomostmi a svým opravdovým cítěním pro potřeby pracujících vrstev velice přispěl ke zdárnému zorganizování ministerstva sociální péče.

Doc. Dr. Chalupný pravil v úvodu své přednášky, že jako sociolog pokládá za povinnost poukázat na přehnané a nesprávné novinářské zprávy o depopulaci u nás. Dále uvedl pak na podkladě zásad populačního problému, že jsou neodůvodněné pessimistické názory mnohých lidí, že pokles natality u nás povede k depopulaci a s ní, že nutno se obávat všech nepříznivých jejích důsledků, zejména s hlediska národního a státního. Dle přednášejícího je absurdností vidět v úbytku plodnosti úpadek národa, neboť pokles natality je nutným zjevem vývoje kulturního a sociálních poměrů. Zkušenosti pak ukazují, že plodnost neroste v poměru k blahobytu; vnější podmínky pro jednotlivce nesmí být ani příliš příznivé, a ovšem také ne příliš nepříznivé. Z historie máme doklady, že plodnost nelze také regulovat zákonodárstvím (podpory četným rodinám, mládežnická daň a pod.) Pro nás musí být vedoucí zásadou nejen děti přivést na svět, nýbrž řádně je vyživit a vychovat. Depopulaci můžeme čelit nikoli umělým množením porodů, nýbrž omezením předčasné úmrtnosti. Třebaže všech národů všeobecně přibývá, zejména následkem omezení úmrtnosti, zdokonalení zdravotních a lékařských opatření, zlepšení poměrů dělnictva, přec jsou stále vyslovovány obavy před vymíráním národů. Také na kulturnost národa nemá jeho početnost vlivu. Rozhoduje kvalita jednotlivců, nikoli pouze množství. Budoucnost národa vidí přednášející nikoli ve vysoké natalitě, nýbrž v eugenice a výchově a těžiště populační politiky vidí ve sféře hospodářské a upravení životních podmínek pro široké vrstvy lidové. Neopodstatněné zneklidňování veřejnosti obavami před depopulací u nás může dle přednášejícího působit nepříznivě i na reformu trestního zákona, zejména na změnu ustanovení § 144 (vyhnání plodu). Dr. Chalupný dokazuje, že nejvíce případů vyhnání plodu je v zemích, kde jsou na to nejtěžší tresty. Praxe a zkušenosti ukazují, že trestány jsou pro tento delikt téměř výhradně jen příslušnice nižších společenských vrstev, takže jeho aplikace budí dojem třídní justice. Náprava je možná tím, že se buď zruší § 144 anebo se aspoň svěří projednávání deliktů proti § 144 porotám. Změna ta budiž provedena novelisací, ježto nová úprava tr. zákoníka vyžádá si jistě ještě velmi dlouhé doby.

Po přednášce předseda Dr. Winter upozornil, že přednáška prof. Chalupného bude rozmnožena a zaslána interesentům a diskuse o ní bude provedena asi koncem měsíce února. Přes to však rozvinula se ihned po přednášce velmi čilá debata, do níž zasáhli: prof. Dr. Schönbaum, Dr. Lány, Dr. Štern, Dr. Šnorek, Dr. Boháč a Dr. Kohn. Prof. Dr. Schönbaum projevil souhlas s tou částí populačního problému, pokud úbytek natality je vyvažován poklesem úmrtnosti. Upozorňuje však, že skutečná depopulace nastane až za 10—20 let, cifra úmrtnosti vlivem vál. důsledků stoupne i při stále pokračujícím klesání úmrtnosti. Dr. Lány vyslovil se proti navrhovanému řešení otázky § 144 tr. zák., protože nelze při tomto problému přezírat moment etický. Současně uvedl, že text tohoto paragrafu je podstatně změněn navrhovanou změnou trest. zákoníka a z trestnosti vyňaty mnohé případy vyhnání plodu. Dr. Boháč uvedl, že otázka přelidnění je důležitější než obava před depopulací. Dále uvedl, že kultura nestoupila tak, jak klesla natalita a že plodnost klesá v souvislosti s hustotou obyvatelstva. Značný pokles plodnosti je dle něho

známkou úpadku. Dr. Štern vyslovil souhlas s vývody Dra Chalupného. Na příkladu Polska znázornil, že stejným nebezpečím jako depopulace je i přelidnění. Zdůraznil ovšem, že v průmyslovém státě podle vědeckých výzkumů průměrný občan více produkuje než skonsumuje a nejvyšší kulturní úroveň je ve státech s vysokou hustotou obyvatelstva. Pokud jde o § 144, vyslovuje se buď pro jeho okamžité odstranění nebo aspoň pro podstatnou jeho revisi, poněvadž dnešní znění způsobuje značná sociální bezprávi a ohrožuje ze strachu před tresty na zdraví a životech mnohé nedobrovolné matky. Dr. Šnorek vyslovuje se pro etické stanovisko při řešení otázky § 144, Dr. Kohn uvádí, že odstraněním § 144 probudí se bdělost obyvatelstva v tomto směru a že etický efekt bude tak větší než když bude tento paragraf ponechán a trestem stížen jen nepatrný počet případů vyhnání plodu. Dr. Chalupný jen krátce reagoval na některé námitky v debatě proti němu uváděné a slíbil podrobněji se jimi zabývat na diskusním večeru, který za tím účelem bude koncem února pořádán.

Činnost publikační. Jako 39. svazek Publikací Sociálního ústavu vyšla knížka „Československé vystěhovalectví, jeho příčiny, důsledky a vyhlídka“, obsahující referáty povolaných odborníků v otázce vystěhovalectvé, zejména v ústředních úřadech našeho státu, přednesené na poradě svolané komisí pro vystěhovalectví a koloniaci, zřízenou při ministerstvu sociální péče, do Bratislavy ve dnech 20. a 21. září 1928. V referátech řeší se ožehavá otázka našeho vystěhovalectví s hlediska národohospodářského, sociálního, kulturního, národního i státního a s hlediska ochrany vystěhovalců, a přihlíží se ke speciálním požadavkům Slovenska. — K informaci ciziny je přiložen dosti obšírný výtah v jazyku francouzském.

Konečně zaznamenává Sociální ústav smutnou zprávu o úmrtí svého člena Jakuba Souška, odb. přednosty ministerstva sociální péče v. v. Jeho zásluh o budování a organisování ministerstva soc. péče a jeho spolupráce v Sociálním ústavě vzpomněl předseda ústavu posl. Dr. Winter při zahájení schůze ústavu dne 10. ledna t. r.*)

---

*) Srovnej článek na str. 1.